

The Postmodern Challenges in Chuck Palahniuk's Prose

Jekaterina Korjuhina

Faculty of Philosophy, St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo

Постмодерните предизвикателства в прозата на Чък Паланюк

Екатерина Корюхина

Философски Факултет, ВТУ „Св.св. Кирил и Методий“, Велико Търново

Author Note

Jekaterina Korjuhina <https://orcid.org/0000-0002-3392-0271>

The author has no known conflict of interest to disclose.

Correspondence concerning this article should be addressed to Jekaterina Korjuhina, Department of Philosophical Sciences, Faculty of Philosophy, St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo, 5000 Veliko Tarnovo, 2 Teodosii Tarnovski str., e-mail: jekaterina.korjuhina@mail.ru

Бележки за автора

Екатерина Корюхина <https://orcid.org/0000-0002-3392-0271>

Екатерина Корюхина е докторант в катедра „Философски науки“, Философски Факултет, ВТУ „Св.св. Кирил и Методий“ Велико Търново.

Авторът няма конфликт на интереси.

Кореспонденцията, свързана с тази статия, да бъде адресирана до Екатерина Корюхина, Катедра „Философски науки“, Философски Факултет, ВТУ „Св.св. Кирил и Методий“ Велико Търново, 5000, Велико Търново, ул. Теодосий Търновски 2, mail: jekaterina.korjuhina@mail.ru

Abstract

Today, it would not be an exaggeration to say that Chuck Palahniuk is recognized as a literary genius, a hero for the generation of nihilists. Among the epithets used are: "king of countercultural prose", author of fascinating anti-social novels, cult author and a number of others. In this article, I comment on the profound connection between his philosophically insightful and abstract prose and the postmodern challenges that together lead him to reveal the deepest vices of the crisis-ridden contemporary American society. Palahniuk's postmodernism presents a generalized expression of modern man's disgust with the consumer society of crimes and injustices. He sees a way out only in individual anarchist rebellion, which rests on the denial of all false values.

Keywords: postmodern, postmodern challenges, American society, philosophically insightful

Резюме

Днес няма да е пресилено да се каже, че Паланюк е признат за литературен гений, герой за поколението на нихилистите. Сред използваните епитети се срещат и такива: «крал на контаркултурната проза», автор на очарователни антисоциални романи, култов автор и редица други. В тази статия бих искала да коментирам дълбоката връзка между неговата изпълнена с философски прозрения и обобщения проза и постмодерните предизвикателства, които в единство го водят към разкриване на най-дълбоките пороци на затъналото в криза съвременно американско общество. Постмодернизъмът на Паланюк представя обобщен израз на омерзението на съвременния човек от потребителското общество на престъпления и несправедливости. Той вижда изход само в индивидуалния анархистичен бунт, който се опира на отричането на всички фалшиви ценности.

Ключови думи: постмодернизъм, постмодерни предизвикателства, американско общество, философски прозрения

ARTICLE INFO:

Original Article

Received: 11, 03. 2024

Revised: 19, 03. 2024

Accepted: 30, 03.2024

Постмодерните предизвикателства в прозата на Чък Паланюк (Chuck Palahniuk)

Въведение

Чарлз Майкъл «Чък» Паланюк (Charles Michael "Chuck" Palahniuk) е съвременен американски писател и независим журналист от украински произход, роден на 21 февруари 1962, в Паско, Вашингтон, САЩ. Понастоящем живее в Портланд, щат Орегон, САЩ. Най-известен е като автор на книгата «Боеен клуб», по която в 1999 е заснет едноименен филм. Неговите произведения, подобни по стил с работите на такива писатели, като Брет Истън Елис, Ървин Уелш и Дъглас Коупленд, го правят един от най-популярните романисти от "Поколението Х". Днес няма да е пресилено да се каже, че Паланюк е признат за литературен гений, герой за поколението на нихилистите. Сред използваните епитети се срещат и такива: «крал на контаркултурната проза», автор на очарователни антисоциални романи, култов автор и редица други. В тази статия коментирам дълбоката връзка между неговата изпълнена с философски прозрения и обобщения проза и постмодерните предизвикателства, които в единство го водят към разкриване на най-дълбоките пороци на затъналото в криза съвременен американско общество.

Постмодернизмът и предизвикателствата в прозата на Чък Паланюк

Постмодернизмът в литературата е литературно направление, дошло на смяна на модерна и отличаващо се от него не толкова с оригиналност, колкото с разнообразие от елементи, цитатничество, потопеност в културата, отразяващи сложността, хаотичността, децентрираността на съвременния свят; «духа на литературата» от края на 20 века; литературата от епохата на световните войни, научно-техническата революция и информационния «взрив». Той често се разглежда като своеобразен художествен код, т.е. как свод правила за организация на «текста» на произведението. Трудността на този подход се заключава в това, че постмодернизмът от формална гледна точка се проявява като изкуство, съзнателно отхвърлящо всякакви правила и ограничения, изработени от предшестващата културна традиция.

Литературата и философията на постмодерността се базират на такива понятия, като «метанаратив»-Ж.Лиотар(1996), «симулакр» -Ж.Бодрияр (2000), «игра»-Ж. Деррида, (1984) и др. За нея са характерни нелинейно повествование, смесване на жанрове и експерименти с езикови форми.

«Метанаративът» може да бъде представен като произведение в произведението, история за това, как авторът пише роман, или за това, как читателят чете книга. Често го използват за неочаквани сюжетни перипети, понякога за да отслаби влиянието на автора на текста. Романът на Ч. Паланюк «Призрачно» е история за изкуство на всяка цена. Може да се сравни с «Декамерон» на Джовани Бокачо, има подобия в сюжета: за три месеца група писатели се оказва в доброволна изолация, за да може всеки от тях да създаде произведение, което при него не би се получило да се напише по силата на каквито и да е обстоятелства. Вместо обещания рай те се оказват в захвърлен стар театър, заключен до приключване написването на своите шедьоври. При тях всеки има своя история и всички те са ангажирани с това, как тези истории ще звучат. В своите фантазии те виждат себе си, обкръжени от тълпи книгоиздатели и режисьори, мечтаещи тези произведения да ги публикуват или екрани-зират. Те страдат от всевъзможни лишения (които, така да се каже, те сами си устройват), но са готови да страдат още повече, за да могат по-късно да разкажат за това. «Призрачно» е не само смела пародия на реалити ТВ, но и сатира на самия човек; за това как е важно за нас да ни забележат, познаят, пожелат, прославят за нашите страдания, и най-главното да ни заплатят за тях.

Говорейки за «симулакри» Бодрияр отбелязва, че съвременното общество е заменило реалността със символи и знаци, и че човешкия опит е по-скоро симулация на реалност, отколкото самата реалност. От индустриалния век човечеството се е преместило в информационния. Бодрияр нарича това скок в хиперреалността, където симулациите са изтласкали реалността. В епохата на постмодерна технологии започват да доминират във всички сфери на живота, човек изпитва постоянни информационни пренатоварвания, все повече е откъснат от природата, и т.н. В романа «Приспивна песен» Паланюк описва героите, атакуеми от всички страни от телевизия, реклама, търговски марки, лозунги и т.н. Такова «въздействие» в крайна сметка превръща хората в зомби:

«Джорж Оруел е бъркал. Големият Брат не те следи. Големият брат си пее и танцува. Развлича те, отвличайки вниманието. Той прави всичко, за да не ти даде време да се замислиш. Следи те, за да не се обърнеш към нещо сериозно.» (Palahniuk, 2001).

Когато в човека само се блъска всичко, вече не иска да мисли самостоятелно. Човек повече не представлява заплаха. Когато въображението се атрофира у всички, на никой не му се иска да променя света. Авторът озвучава своята надежда така: «Може би, когато

Големият Брат престане да претоварва нашите мозъци, хората ще се научат да мислят.» (Palahniuk, 2001).

Средствата за масова информация играят днес най-важна роля във формиране и отражение на общественото мнение. В същото време те отслабват волята на човека за индивидуални прояви, както това е било прекрасно показано в романа-антиутопия на Дж.Оруел «1984». (Orwell, 1949)

На свой ред, «Приспивна песен» на Паланюк и «451 по Фарен-хайт» Рей Бредбъри(1953) си приличат по много неща. В частност, изобразявайки технократичното бъдеще, Бредбъри описва екрани на телевизори с размер на стени, от които в поток се лее реклама, силна музика, интерактивни сапунки, и т.н. Като че ли го повтаря Паланюк:

«Долу някой пее. Тоест, даже не пее, а изкрещява думите на песен-та. Всички тези хора, за които е необходимо, за да работи постоянно те-левизор. Или радио, или игрална машина. Всички тези хора, които ги плаши тишината. Това са моите съседни. Звукохолици. Тишина-фоби.» (Palahniuk, 2001). И след това – сякаш агония:

«Ти усилваш музиката, за да заглушиш шума. Съседите усилват музиката, за да заглушат твоята музика. Всички си купуват стереосисте-ми, стараяйки се да изберат тази, която е по-мощна. Това е надпревара във въоръжаването във войната на звука.» (Palahniuk, 2001).

«451 по Фаренхайт» е написан в 1953. Удивително е, че след почти 60 години, темите, повдигнати в романа, са все така актуални. В «Приспивна песен» Паланюк изгражда мистичен, фантасмагоричен сюжет, довеждайки го от време навреме до абсурд.

За постмодернистите е характерно, че се отнасят към различни се-риозни неща в шеговит и ироничен маниер. Понятието «игра» е представено у Паланюк в цялото му многообразие. Това е не само «черен хумор», осмиване на комичното, но и зла ирония. Например:

«Сега хората слушат реклама на картофен чипс със сметана и се хвърлят да ги купуват. Това се нарича у нас свобода на избора.» (Palahniuk, 2001).

Често у Паланюк може да се срещне игра на думи. Например, той нарича Золушка (Cinderella) Sinderella намеквайки за нейните грехове (от англ. sin – грях). Или името на главния герой в «Оцелял», Тендер Бренсън, носи в себе си като цяло няколко значения: «човек, който обслужва някого», «млад, неопитен човек», или «платежно

средство». Освен това, Паланюк повсеместно осмива свръхмерното потребление и зависимост от СМИ:

«Средствата за масова информация, нашата култура – всичко то-ва ми снася яйца под кожата. Големият Брат ме изпълва със желание да удовлетвори потребностите си. Нужен ли ми е голям дом, бърз автомобил, съгласни красавици за секс? Дали действително всичко това ми е нужно? Или така са ме научили? Просто така са ме дресирали, че да ми е малко това, което вече имам, и така мен да не ме устройва. Може би просто съм под властта на чар, който ме заставя да повярвам, че на човек винаги всичко му е малко?»(Palahniuk, 2001).

Такива теми, като глобализацията, и като резултатите от протест против всеобщата унификация, също присъстват практически във всички произведения на Паланюк. Например, в «Невидими изчадия»:

«Ние сме заключени в заместителите на нашата култура и вкоренените в съзнанието представи за това, как човек трябва да живее на тази планета. Ние дотолкова сме привързани към това, че всеки път за изход от този капан ще се окаже нов капан. Всичко, това, което бихме поискали, нас са ни научили да го искаме.»(Palahniuk, 2000).

В романа «Оцелял» продължава тази тема:

«Всички гледаме едно и също предаване. Слушаме едни и същи програми по радиото, всички разговори у нас са за едно и също. В живота вече не са останали изненади. Всичко е едно и също. Само повторения. Ние всички сме израсли с едни и същи телешоута. Това е сякаш са ни пришили една и съща памет. Целите ни на всички са повече или по-малко еднакви. И страховете също» (Palahniuk, 1999).

И, накрая, в «Боеен клуб» авторът безжалостно изобличава съвременното бездуховно общество, пропито само от един морал - потреблението:

«Всички тези юноши и девойки искат да отдадат своя живот в името на нещо. Реклама ги заставят да придобият гъби и машини, които изобщо не са им нужни. Поколение след поколение хората работят на ненавистни работи само за това, да имат възможност да купят това, кое-тоне им е нужно.» (Palahniuk, 1996).

«Пастишът» като комбинация от различни жанрове за създаване на неповторимо повествование, също може да бъде намерен в произведенията на Ч.Паланюк. Например, той

използва научна фантастика, криминале и приказка в «Приспивна песен». Макар под «пастиш» обикновено да се подразбира смесване на жанрове, той също може да включи в себе си и нелинейния характер на повествование. Романите на Паланюк обикновено започват с логически край, а след това вече сюжетът се развива, така че всички събития отново да се съберат в тази точка, с която романът започва. Но не винаги всичко е така еднозначно. Така романите «Приспивна песен» и «Боеен клуб» имат разкъсана структура, а романът «Оцелял» започва от 47ма глава и завършва с глава първа (така са номерирани страниците - от 315та до първа). Неочакваните сюжетни обрати, които обикновено са близо до края на произведе-нето, също са характерни за неговите книги.

Не по-малко характерна черта на произведенията на Паланюк е техниката на писане, която е прието да се нарича «поток на съзнанието». Когато авторът говори с читателите така, както мисли, сякаш излага на страниците на книгата потока на своето съзнание, използвайки кратки изречения, отривисти фрази и многочислени повторения. Например, в «Оцелял»:

«Раз, раз. Раз, два, три. Аз не зная, чувате ли ме или не. Но ако вие слушате – слушайте. Това и ще бъде история на всичко, което е било. Било и е. Раз, раз. Давам проба. Някъде там, над водата. Над океана. Това и така се нарича– океан.»(Palahniuk, 1999).

Книгите на Паланюк също са пълни с параноя. В изобилие тя присъства, например, в «Приспивна песен» и «Боеен клуб». «Приспивна песен» е книга за това, как Карл Стрейтър, журналист, получава задание да напише серия статии за Синдрома на внезапна смърт на бебета. Някак той забелязва книжка със стихове «Стихове и детски песнички от целия свят», винаги отворена на една и съща 27 страница. Без да се удържи, той поглежда в нея, чете стихотворение на тази същата страница. И.... хората почват да умират наоколо. "Приспивна песен" се оказва древно заклинание от древна книга, призвано да облекчи умирация. Проблемът е в това, че тези стихове се отпечатали в мозъка, и ето, че натиснати на улицата, включват по-силно музиката, наричат хората по имена, приспивната песен се влива в мозъка, а човекът умира. Нещо по-вече, без сам да желае, Карл убива своята жена и дете с тази приспивна песен. Разкривайки, че книгата е напечатана в тираж от 500 екземпляра, Карл започва да пътува по страната, опитвайки се да унищожи опасната книга. И макар всичко да започва прилично, от една само приспивна песен, освен това, към края се появява

и левитация, и пренасяне в чуждо тяло и друга магия. Паланюк параноидно описва ужасите на бъдещето:

«Приспивната песен ще стане чума на нашия век – век на информационни технологии. Представете си свят, където хората не гледат телевизор, не слушат радио, не пълзят по Интернет, не ходят на кино, не четат вестници и списания. Те си затискат ушите със специални тапи – както сега те си надяват презервативи. Представете си чума, която се предава по слух. Думите сега могат да убиват. Новата смърт може да дойде откъдето и скимне. От песен. От случайно чуто рекламно обявление. От колонките на новините. Милион ще изгледат някое телешоу, а на сутринта те всички ще умрат, защото по средата на програмата е имало реклама. Представете си каква паника избухва. Представете си огньовете из горящи книги, аудио и видеокасети. Радио- и телеефирът ще опустеят. Всяка музика, книга или кино отначало ще се изпитват на животни или на доброволци, преди, да се пуснат на широките маси. Представете си свят с глуха тишина. Никакви повече мотопеди и мотоциклети, никакви газови уредби и реактивни самолети, никакви електрически миксери и сешоари. Свят, в който хората се боят да слушат. Блаженни глухи, тъй като те ще наследят земята. (Palahniuk, 2001).

Така Паланюк показва, че словото може да пренесе смърт. Но не само буквално. Скритият смисъл, който авторът влага в тази алегория е в това, че безмислицата, с която се храним от екраните на телевизорите, оглушава хората и ги разрушава на духовно равнище.

Заклучение

Постмодернизмът на Паланюк представя обобщен израз на омерзението на съвременния човек от потребителското общество на престъпления и несправедливости. Той вижда изход само в индивидуалния анархистичен бунт, който се опира на отричането на всички фалшиви ценности.

Използвана литература

Bakhtin, M. M. (1979). *Estetika slovesnogo tvorchestva* [Aesthetics of verbal creativity].

Iskusstvo.

Baudrillard, J. (2000). *Zabyty Fuko* [Forget Foucault]. St. Petersburg.

Bradbury, R. (1949). *Fahrenheit 451*. Ballantine Books.

Derrida, J. (1984). *Margins of philosophy*. University of Chicago Press.

Postmodernism Problems / Проблеми на постмодерността
Vol.14 , No.1 , 2024, ISSN: 1314-3700, <https://pmpjournal.org>
<https://doi.org/10.46324/PMP2401135>

Lyotard, J.F. (1996). *Postmodernata situatsia* [The postmodern situation]. Kritika i humanizam.

Orwell, G. (1949). *Nineteen Eighty-Four*. Secker and Warburg.

Palahniuk, Ch. (1996). *Fight Club*. Norton.

Palahniuk, Chuck. (1999). *Survivor*. New York, Anchor.

Palahniuk, Ch. (2000). *Invisible Monsters*. London, Vintage.

Palahniuk, Ch. (2001). *Lullaby*. New York, Doubleday.

.